

Uzasadnienie

Projekt planu ochrony rezerwatu został opracowany na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, z uwzględnieniem art. 20 ust. 1, 2 i 3 tej ustawy. Zakres zrealizowanych prac został dostosowany do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych rezerwatu. Projekt planu sporządzono uwzględniając treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794).

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można wykonywać polowania oraz miejsc wprowadzania psów, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 i 16 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można prowadzić działalność wytwórczą, handlową i rolniczą o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 11 i art. 20 ust. 3 pkt 6 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się miejsc połowu ryb i innych organizmów wodnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów ochrony ścisłej i krajobrazowej, o której mowa w art. 20 ust. 3 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody. Cały obszar rezerwatu obejmuje się ochroną czynną. Z uwagi na znaczne zniekształcenie drzewostanów oraz niezbyt korzystną strukturę przestrzenną, nie należy wyznaczać obszarów ochrony ścisłej. Z racji tego, że w rezerwacie zachodzi konieczność prowadzenia działań z zakresu czynnej ochrony w sposób ciągły, należy całość jego obszaru objąć ochroną czynną, bez wskazywania w nim ochrony krajobrazowej i ścisłej. Wskazanie w rezerwacie obszarów ochrony ścisłej skutkuje całkowitym i trwałym zaniechaniem bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg zachodzących w nim procesów. Wprowadzenie na obszar rezerwatu tego typu ochrony pociągnęłoby za sobą następstwo, w wyniku którego, nie można byłoby reagować na wzrastające zacienienie stanowisk gatunków chronionych i zagrożonych z grupy roślin światło i ciepłolubnych oraz ewentualną ekspansję obcych geograficznie gatunków.

Rezerwatu nie udostępnia się dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych, o których mowa w art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów i miejsc udostępnionych dla amatorskiego połowu ryb i rybactwa, o których mowa w art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody.

W zarządzeniu nie wskazano obszarów, ani miejsc udostępnianych dla badań naukowych. Mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie, udostępnianie rezerwatu w celu prowadzenia badań naukowych może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 24 i ust. 5 ustawy o ochronie przyrody. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie tego typu czynności gwarantuje z jednej strony nadzór nad ich rodzajem i metodyką zabezpieczając z drugiej strony rezerwat przed negatywnym oddziaływaniem realizowanych prac, czy też przed wykonywaniem prac badawczych, których tematyka nie wymaga ingerencji w ekosystem rezerwatu. Szeroki zakres i tematyka badań naukowych sprawia, że pełną kontrolę nad ich wpływem na rezerwat można zachować tylko poprzez rozpatrzenie indywidualnego wniosku. Nie występuje natomiast możliwość precyzyjnego zdefiniowania w planie ochrony dla wszystkich rodzajów badań jednego sposobu postępowania, który minimalizowałby ich negatywny wpływ na rezerwat.

Status prawny rezerwatu został określony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 14 maja 2015 r. w sprawie uznania rezerwatu przyrody Mosty

Kalińskie (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 4672). Funkcjonuje on w obrocie prawnym, jako forma ochrony przyrody, w celu zachowania fragmentu doliny rzeki Długiej wraz z mozaiką towarzyszących jej siedlisk leśnych i otwartych.

Najistotniejszym zagrożeniem dla rezerwatu są gatunki obce. Sukcesywne ich eliminowanie jest konieczne ze względu na silną konkurencję jaką stanowią dla rodzimych gatunków roślin. Powodują one opóźnienie a w skrajnych przypadkach wręcz uniemożliwiają regenerację siedlisk leśnych. W szczególności, silnie zacieniając runo stanowią bezpośrednie zagrożenie dla rodzimych gatunków roślin. Spodziewanym efektem realizacji planu ochrony jest znaczące ograniczenie występowania tego rodzaju gatunków w rezerwacie, przede wszystkim w obrębie płatów otwartych terenów łąkowych, w drugiej kolejności pozostałych siedlisk leśnych. Podkreślenia w tym miejscu wymaga dodatkowo, że walka z gatunkami obcymi jest niezwykle trudna i żeby była skuteczna winna objąć jak największy obszar rezerwatu i w głównej mierze, powinna eliminować jak największą liczbę gatunków metodami kombinowanymi. Obecnie nie opracowano jednej szybkiej i skutecznej metody, czy też wytycznych ich eliminacji, które wskazywałyby najbardziej efektywne kosztowo i ekologicznie metody zwalczania inwazyjnych gatunków obcych. Działania z tego zakresu są zazwyczaj kosztowne oraz długotrwałe i często nie dają pożądanego skutku. Z gatunkami tymi usiłuje się walczyć poprzez fizyczną ich eliminację z ekosystemu. Jednak czasem takie działania mogą przynieść więcej szkody niż pożytku. Dlatego, zanim podjęta zostanie decyzja o formie ich eliminacji, najpierw należy rozpoznać ich wpływ na ekosystem. Może się bowiem okazać, że jego oddziaływanie na środowisko wywarło na tyle daleko idące konsekwencje, że w efekcie zbyt radykalnych działań, sytuacja rezerwatu może ulec dalszemu pogorszeniu. Walka z nimi jest jednak konieczna, ponieważ stanowią główny czynnik prowadzący do znaczącej i często nieodwracalnej, negatywnej przemiany, rodzimych gatunków roślin. Dla uzyskania odpowiedniego efektu, ważne jest poznanie biologii i ekologii gatunku oraz właściwe dostosowanie metody eliminującej niepożądaną roślinę lub ograniczającej jej rozprzestrzenianie się. Uznano, że najlepszym sposobem na osiągnięcie tak założonego celu, może okazać się monitoring, który ma zastosowanie w przypadku, gdy nie jest dostępna pełna informacja o gatunkach cechujących się właściwościami inwazyjnymi. Należy spodziewać się, że na podstawie uzyskanych wyników określi się faktyczny stopień inwazyjności poszczególnych gatunków i opracuje, dobierze, metodykę ich zwalczania. Uwzględniono przy tym fakt, że skuteczność takiej metody jest zróżnicowana i zależy od wielu, często zmiennych, czynników. W przypadku gatunków nie dających odrostów z korzeni i pnia niekiedy dobry efekt może przynieść systematyczna wycinka jak największej liczby osobników. W przypadku innych gatunków można zastosować wykopywanie/wyrywanie napotkanych osobników i utylizację materiału roślinnego poza rezerwatem czy też pożądanym efektem może przynieść wycinanie poniżej szyi korzeniowej lub obcinanie na wysokości 1 m. Tym niemniej, mając na względzie stale zmieniające się warunki klimatyczne, nie należy zamykać się na jednej metodzie. Należy dopuścić możliwość realizacji wszelkich innych metody zwalczania, w szczególności tych jeszcze niepoznanych, prowadzących do maksymalnego ograniczenia występowania gatunków obcych w rezerwacie. Najważniejsza jest duża regularność i częstotliwość działań, prowadzące do jak największego ograniczenia gatunków inwazyjnych. Spodziewanym efektem realizacji planu ochrony w tym zakresie jest ograniczenie co najmniej o 30% występowania w rezerwacie gatunków obcych.

Duże zagrożenie dla rezerwatu stanowi wzrost penetracji rezerwatu przez ludzi, w szczególności użytkowników różnego rodzaju pojazdów terenowych. Obecnie jest to zagrożenie raczej marginalne, jednak w sytuacji niekorzystnych zmian w uводnieniu obiektu, a także zmiany zasad udostępnienia terenu poligonu, znaczne jego obszary mogą stać się dostępne dla tego rodzaju użytkowania, co niewątpliwie przyczyniłoby się do zmniejszenia znaczenia obiektu jako ostoi antropofobnej fauny. Zagrożeniem dla większości siedlisk rezerwatu i zasiedlających je gatunków jest nagłe pogorszenie stanu czystości wody oraz możliwość jej deficytu w wyniku zmian klimatycznych i nadmiernego poboru w górnej części zlewni.

Silnymi stronami rezerwatu są niedostępność terenu i w miarę niewielkie natężenie bezpośredniej antropopresji. Duży obszar rezerwatu i otoczenie terenami leśnymi o ograniczonej dostępności sprzyjają dynamicznie zachodzącym procesom renaturyzacji koryta rzeki Długiej oraz ekosystemów hydrogeniczych w jej dolinie. Do słabych jego stron można zaliczyć brak użytkowania siedlisk łąkowych, zły stan chemiczny i wysoka twardość wód rzeki Długiej, udział neofitów w zbiorowiskach roślinnych, szczególnie nawłoci późnej w siedliskach ziołoroślowych.

Rezerwat położony jest w obszarze o niskim stopniu zagospodarowania. Otoczony jest w całości gruntami leśnymi, zarówno zadrzewionymi, jak i otwartymi. Lasy zajmują ponad połowę powierzchni rezerwatu. Są to w większości naturalne drzewostany tworzące łągi olszowe i wiązowo-jesionowe. W południowej części obszaru obecny jest ols porzeczkowy, w północno-wschodniej części rezerwatu, w sąsiedztwie łągów, obecne są płaty zbiorowisk grądowych. Natomiast na obrzeżach doliny, po obu jej stronach, znajdują się bory, głównie mieszane. Pozostały obszar stanowią zarośla łożowe i czyżnie oraz koncentrujące się wzdłuż koryta rzeki zbiorowiska otwarte: szuwały wielkoturzycowe, mannowe, trzcinowe, ziołorośla, a także niewielkie płaty łąk, na których licznie występuje bardzo rzadki czarcikęsik Kluka. Stwierdzono tu 351 gatunków roślin naczyniowych.

Obszar rezerwatu obejmuje wydłużony fragment doliny rzeki Długiej. Pasowy układ przestrzenny roślinności odzwierciedla jego zróżnicowanie krajobrazowe, pomimo znacznych przemian systemu hydrologicznego doliny. Rzeka w dużej części została uregulowana i z pierwotnego jej koryta zachowały się jedynie niewielkie jego fragmenty łądowiejące w dolnym biegu i odtwarzane przez bobry w biegu górnym. Lokalnie warunki wodne w wielu miejscach kształtowane są przez działalność bobrów. Objawia się to głównie dynamicznymi procesami olsowienia i ewolucji fragmentów lasów w siedliska otwarte. Dno doliny zajmuje mozaika zbiorowisk mokradłowych, z których część w przeszłości zamieniona na użytki zielone, obecnie jest całkowicie wyłączona z użytkowania. Najlepiej uwodnione fragmenty zajmują zbiorowiska szuwarowe i turzycowiskowe, wykształcające się na ich obrzeżu łożowiska i nitrofilne ziołorośla. Spośród 201,44 ha składających się na powierzchnię rezerwatu 96,5 ha (48,0%) zajmują lasy, 94,82ha (47,0%) nieużytki obejmujące otwarte ekosystemy bagienne i łąki, a 10,12 ha (5%) wody, w tym 0,79 ha wody stojące (0,4%), a 9,33 ha (4,6%) wody płynące. Największą powierzchnię zajmuje tu siedlisko łągu wierzbowego, topolowego, olszowego i jesionowego reprezentowane przez zróżnicowane zbiorowiska łągowe ze związku Alno-Ulmion. Mniejszą powierzchnię, głównie na obrzeżach, zajmuje siedlisko grądu środkowoeuropejskiego i subkontynentalnego. W górnej części doliny rzeki Długiej niewielkie powierzchnie zajmują odtwarzane przez bobry starorzecza reprezentujące siedlisko starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion, a na obrzeżach lasów i zarośli wierzbowych w rozproszeniu występują ziołorośla górskie oraz ziołorośla nadrzeczne.

Ekosystemy leśne rezerwatu nie są zagrożone. Wypadanie olchy czy brzozy na znacznych fragmentach siedlisk łągowych podtopionych przez bobry jest przejawem naturalnej dynamiki ekosystemów, której w warunkach rezerwatowych nie należy przeciwdziałać, nawet jeśli prowadzą do lokalnego, okresowego wylesienia. Brak odnowień naturalnych gatunków lasotwórczych wynika z fazy rozwoju w jakiej znajdują się lasy rezerwatu. Z chwilą pojawienia się luk i wejścia w fazę rozpadu struktura lasu zacznie się różnicować, choć procesy te należy mierzyć perspektywą wykraczającą poza 20-letni okres realizacji planu ochrony. Ocena przyszłych tendencji dynamicznych lasów rezerwatu jest trudna, gdyż zależy w znacznym stopniu od reżimu hydrologicznego rzeki oraz zmian klimatycznych, które w obecnej sytuacji nawet w stosunkowo krótkiej perspektywie 20 lat są trudne do przewidzenia. Dynamiczna równowaga pomiędzy elementami łąkowymi, torfowiskowymi i ziołoroślowymi nie jest stabilna i prawdopodobnie będzie się przesunąć w kierunku ziołorośli, jednak tempo tych przemian nie jest duże i wydaje się, że w okresie obowiązywania planu ochrony nie należy procesom tym przeciwdziałać. Należy liczyć się z możliwością dalszej ekspansji nawłoci oraz ewentualnych innych gatunków inwazyjnych. Specyfiką łądowych zbiorowisk nieleśnych rezerwatu jest niewątpliwie wyjątkowo silna populacja

czarcikęsika Kluka, który uznać można za gatunek specjalnego zainteresowania. Mimo braku użytkowania zbiorowisk łąkowych w których występuje, jego populacja jest obecnie liczna i nie wykazuje oznak degeneracji. Stan ten należy monitorować, a jedynie przy znaczącym pogorszeniu parametrów populacji podjąć działania z zakresu ochrony czynnej polegające na ekstensywnym koszeniu. Cechą charakterystyczną reżimu hydrologicznego rzeki Długiej, decydującej o specyfice i stanie ekosystemów rezerwatu jest znaczna zmienność natężenia przepływu. Szczególnie stany niskie, w formie ekstremalnej obserwowane latem 2019 r., mogą niekorzystnie oddziaływać na stan ekologiczny ekosystemów hydrogenicznych.

W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych, celem zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283, z późn. zm.), Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie:

1) podał do publicznej wiadomości informacji o przystąpieniu do sporządzania projektu planu ochrony poprzez:

- a) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,
- b) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Gminy Zielonka,
- c) umieszczenie obwieszczenia na łamach lokalnej gazety,
- d) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Nadleśnictwa Drewnica;

2) wyłożył dokumentację przygotowaną na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony i projekt planu ochrony w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie. O wyłożeniu dokumentacji i projektu Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie poinformował poprzez:

- a) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,
- b) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Gminy Zielonka,
- c) umieszczenie obwieszczenia na łamach lokalnej gazety,
- d) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Nadleśnictwa Drewnica.

W ramach przeprowadzonego postępowania z udziałem społeczeństwa nie wniesiono żadnych wniosków i uwag do wyłożonego projektu planu.

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska opiniując przedmiotowy projekt planu ochrony, w stanowisku wyrażonym w dniu 8 października 2019 r., wniosła do niego następujące uwagi.

W zarządzeniu RDOŚ w Warszawie z dnia 14.05.2015r. jest fragment doliny rzeki Długiej. Dolina rzeki to nie jest to samo co sama rzeka. Mapa w załączniku nr 3 nieczytelna. Proszę użyć podkładu: ortofotomapy lub podkładu kartograficznego.

Poprawiono projekt planu ochrony we wskazanym zakresie, w szczególności, celem uczynienia map, poza dodaniem podkładu ortofotomapy zmieniono ich skalę.

Projekt planu ochrony został, zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, przesłany Radzie Miejskiej Zielonka, celem zaopiniowania. Rada uchwałą Nr XII/112/2019 z dnia 31 października 2019 r. pozytywnie zaopiniowała projekt zarządzenia.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Projekt planu ochrony będzie oddziaływał:

- 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) na właściciela rezerwatu;
- 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdują w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia, jako akt prawa miejscowego podlega:

- 1) na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim;
- 2) na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zaopiniowaniu przez właściwą miejscowo radę gminy;
- 3) na podstawie art. 19 ust. 1 a ustawy o ochronie przyrody procedurze udziału społeczeństwa przewidzianej przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia pociągnie za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa w wysokości około 150 000 zł w przeciągu 20 lat obowiązywania planu ochrony, które wynikać będą z realizacji działań ochronnych zaprojektowanych w planie ochrony. Mogą być one finansowane w szczególności ze środków pochodzących z:

- 1) budżetu państwa na zasadach ustalonych przez ustawę o finansach publicznych;
- 2) ubiegania się o pozyskanie środków finansowych z Narodowego lub/i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zapisy w projekcie zarządzenia z uwagi na ograniczony zakres prac jak również realizacja ich na przestrzeni 20 lat nie będą miały znaczącego wpływu na rynek pracy.

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja przedmiotowego zarządzenia nie jest objęta prawem UE. Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.